

Nærvær når identitet er truet

- Omsorg til personer i sårbare situasjoner

Lisannemari Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidenskapshøgskolen

Nærvær når identitet er truet

- ✦ En ph.d. studie av god omsorg
- ✦ Pleiernes fortalte erfaringer med god omsorg fra egen praksis
- ✦ Ett spørsmål: Fortell om erfaring med god omsorg i ditt arbeid
- ✦ Erfaringer fremstilles best gjennom fortellinger fra pasientsituasjoner
- ✦ Det skal ikke være beskrivelser av hvordan det ideelt burde være, eller hvilke teoretiske kunnskaper pleieren har om god omsorg.

Lisannemari Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidenskapshøgskolen

Damen og døtrene

Lisannemari Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidenskapshøgskolen

Hvilke kunnskaper ligger i denne fortellingen?

- ✦ Om å forstå
- ✦ Om å være
- ✦ Om å gjøre
- ✦ Om å se og handle i en unik situasjon (å være i handling)
- ✦ Utfordrende i forhold til regelkunnskap....

Lisannemari Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidenskapshøgskolen

Menneskets sårbarhet

- ✦ Menneskets sårbarhet – den Andres ansvar
- ✦ Valget alle står i: Å velge å ta ansvaret eller ikke
- ✦ Helsepersonells profesjonelle ansvar
- ✦ Har vi valgmuligheten?
- ✦ Omsorgens karakter er knyttet til ansvaret for den som trenger omsorg. Heri ligger både den moralske og den faglige begrunnelse
- ✦ Hva betyr så det?

Lisannemari Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidenskapshøgskolen

Den gode omsorgen

- ✦ Forutsetter NÆRVÆR
- ✦ Som forutsetter FORSTÅELSE
- ✦ La oss gå tilbake til fortellingen om damen og døtrene

Lisannemari Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidenskapshøgskolen

Knut

Lisemanns Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidere høgskole

Nærvær og forståelse

- ✦ Hvorfor velger pleieren akkurat denne fortellingen når hun skal fortelle om erfaringer meg god omsorg
- ✦ Pleierens nærvær – utløser en situasjon
- ✦ Om å la seg berøre – å velge å være i stedet for umiddelbart å tilkalle presten
- ✦ Å kjenne på egen sårbarhet – å sette seg selv på spill
- ✦ Ingen oppskrift – ingen sikkerhetsnett – Bare situasjonsforståelse der og da

Lisemanns Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidere høgskole

Fortelling og forståelse

- ✦ Fortellinger (ikke alle) berører oss, vi lar oss rive med, vi ønsker å forstå
- ✦ Når pasientenes fortellinger *ikke* berører oss er det en utfordring for helsepersonell; Som profesjonelle hjelpere må vi aktivt og bevisst ta inn menneskers fortellinger i den hensikt å forstå
- ✦ Personorientert omsorg er vanskelig uten at vi forholder oss pasientens livsfortelling

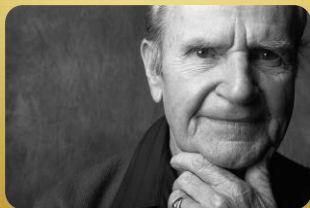
Lisemanns Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidere høgskole

Ønske om å forstå...

- ✦ Jeg kan ikke forstå uten å stille meg åpen for deg
- ✦ Jeg velger å ta inn din fortelling og la meg berøre av denne
- ✦ Jeg utsetter meg for ditt budskap med fare for at dette vil forandre meg...
- ✦ **Med det er i denne prosessen jeg blir i stand til å være medmenneske**
- ✦ Fortellingen om Damen og døtrene og om Knut; Nærvær og ønske om å forstå

Lisemanns Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidere høgskole

Marit og Lie – en av mine fortellinger...

Lisemanns Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidere høgskole

Fortelling og identitet

- ✦ Jfr. Marit og Lie
- ✦ I demenssykdom er identitet truet. Hva innebærer dette?
 - ✦ Sykdommens konsekvens gjør det vanskelig å holde en fortelling om seg selv gående
 - ✦ Helsepersonells tilnærming kan gjøre en forskjell
 - ✦ I kommunikasjon med personer med demens kan sentrale elementer i livshistorien være inngang til kommunikasjon, ikke alltid verbal men emisjonelt
 - ✦ Nærvær som identitetsskapende

Lisemanns Rita Jakobsen Lovisenberg
Helsevidere høgskole

Livet – forståelsen

- ✦ *Livet er en melodi – hukommelsen er tonene i denne melodien. Det er først når tonene settes sammen i et system at vi kan oppleve melodien*
 - ✦ Det handler om å være hovedpersonen i eget liv, og det handler om sammenhenger
 - ✦ Det handler om pianisten og pianoet
- "selvet er musikeren, hjernen er instrumentet..."

Lammensås Rita Jakobsen, Lovisenberg
diakonale høgskole

Sykdom som trussel på identitet

- ✦ Når sykdom og død truer, settes identiteten på spill;
 - ✦ Det forutsigbare og faste rokkeres ved
 - ✦ Hverdagen får annet innhold
 - ✦ Gjøre målene reguleres av sykdommens konsekvenser og dine reaksjoner på situasjonen
 - ✦ Omgivelsene har forventninger til dine reaksjoner og må forholde seg til sine egne reaksjoner på din sykdom
 - ✦ Fra mistanke til diagnose til behandling til normalt liv – egen erfaring; Livsfortellingen skifter retning

Lammensås Rita Jakobsen, Lovisenberg
diakonale høgskole

Identitet og verdighet

- ✦ Hvem bestemmer hva som er verdig? Livsfortellinger som retning for verdighet?
- ✦ Hva truer verdigheten? Hvem er pasienten? (Mosers fortelling)
- ✦ Helsepersonells makt til å velge

Lammensås Rita Jakobsen, Lovisenberg
diakonale høgskole

Å fullføre et liv

- ✦ At tiden for døden er nært forestående fremmer behovet for livsfortellingen;
 - ✦ Hendelser og bruddstykker fra levd liv har betydning for hvordan livet fullføres (Synnes 2012)
 - ✦ Å fortelle kan i seg selv være lindrende
- ✦ Å velge lytter;
 - ✦ Tilbake til Knut. Hvorfor valgte han denne pleieren?
 - ✦ Å være aktivt nærværende – en forutsetning for invitasjon til å være aktivt lyttende
 - ✦ Ønsker vi som helsepersonell å være lytter?

Lammensås Rita Jakobsen, Lovisenberg
diakonale høgskole

Mannen med tracheostomi

Lammensås Rita Jakobsen, Lovisenberg
diakonale høgskole

Hva ligger av kunnskaper i denne fortellingen?

- ✦ Hvem er han? Hva gjør vi for å bli kjent med han?
- ✦ Fra utrygghet og fortvilelse til tillit og åpenhet
- ✦ Når livet fullføres
- ✦ Situasjonsforståelse; kompetanse til å lytte, vurdere, beslutte og handle

Lammensås Rita Jakobsen, Lovisenberg
diakonale høgskole

Omsorgens kår

- + Når det selvfølgelig blir uvesentlig – *Vi har ikke tid...*
- + Å dø ensom sammen med fastvakta....
- + Å ønske å forstå:
 - + betingelse for nærvær
 - + betingelse for den gode omsorgen
- + Hva vil vi på avdelingen? Hvordan kommer vi dit? Hva skal til?
 - + Individ og system...
 - + Moral, ansvar og handling
 - + Kompetanse og situasjonsforståelse

Lisbethsen Rita Jakobsen, Lovsenberg skolelege

Smaken av bringebær

Lisbethsen Rita Jakobsen, Lovsenberg skolelege

Skipper i storm

Lisbethsen Rita Jakobsen, Lovsenberg skolelege